

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeşului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

<p>Prețul Abonamentului : Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. -- cr. " " " " pe $\frac{1}{2}$ an . 2 " 50 " " România și străinătate pe an . 11 franci " " " " " pe $\frac{1}{2}$ an 7 "</p>	<p>Prețul inserțiunilor : Pentru publicațiuni oficioase, concurse, edicte etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl</p>	<p>Correspondențele sînt a se adresa redacțiunii „FÓIA DIECESANĂ“; érá baui de prenumerațiune și inserțiuni la Tipografia diecesană în Caransebeş.</p>
---	--	---

Cuprinsul: Circulariu cătră tóte oficiile protopresbiterale și parohiale din diecesă. — Despre noul Episcop diecesan — Biografia fericitului Episcop Ioan Popasu după Rom. Revue. — Necrologuri din țiare. — Adresă de condoliță. — Recepte contra sêrăciei. Fine. — Varietăți. — Concurse.

Nr. 20 B. ex 1889.

Circulariu

cătră tóte oficiile protopresbiterale și parohiale din diecesă.

Înaltul Ministeriu reg. ung. de culte și instrucțiune publică ne recercă cu întîmatul sên dltó 15 Ianuarie 1889 Nr. 52099 ex 1888, ca preoții sê pună sexul (bărbătesc ori femeesc) la acele nume, cari sună pentru amândouă genurile egal, căci la dejudecarea documentelor pentru reclamări sau pentru justificarea titlului de delibărare timporală causéză mari greutăți, că în înformațiunile familiari acésta deosebire nu se face.

Consistoriul diecesan din acest motiv sê vede îndemnat a ordîna, ca pe viitoriu în tóte înformațiunile familiari, ce se fac spre amintitele scopuri, sê se pună lângă numele de botez adausul: „sexul bărbătesc“ ori „sexul femeesc“ după genul respectivei persóne.

Caransebeş, din ședința consistorială ținută la 28 Februarie 1889.

Președintele Consistoriului

Filaret Musta, m. p.
Protosinghel.

Despre noul Episcop diecesan.

În numerii 19 și 20 din a. c. ai „Telegrafului român“ s'au publicat doi articli intitulati: „Episcopia vèduvită“, subsemnați de „un deputat sinodal“.

Unile neesactități din acesti articli le-a rectificat însuși redacțiunea Telegrafului român, pe altele le vor rectifica în curînd

faptele, ce vor urma, și procsimul viitoriu. În stadiul, în care ne aflăm astăzi în diecesă, nu ne este permis a intra în discusiuni polemice și a provoca animosități. Trebuie sê fim și sê rămânem solidari cu toți. Nu putem trece cu vederea înse părerea acelu „deputat sinodal“ cu privire la calitățile, ce le cere el dela Episcopul, care are a sê alege în diecesa Caransebeşului.

Étă ce pretinde scriitoriul articlilor din cestiune dela noul Episcop:

Acel bărbat, care va avea voință și destulă tărie sufletescă de a conduce spre bine destinele aceste diecese: va trebui sê fie înzestrat cu însușiri de acelea, care póte în alte locuri și între alte împrejurări nu s'ar cere în măsură atât de mare.

După părerea noastră decî noul arhieru va trebui — dacă va voi sê croască o sorte mai bună credincioșilor — sê fie nu numai adict bisericeii, religios, moral și învêfat, ci cu deosebire trebuie sê fie independent de ori ce influință politică ori socială, și sê nu sê lase a fi terorizat prin majoritate ori minoritate în acțiunile sale îndreptate spre binele dieceseii. Trebuie sê fie în stare a apêra vada bisericeii constituționale nu numai în sus, ci și în jos față de cler și popor, când va vedea tendințe destructive. Binele comun al dieceseii sê-i fie totdeauna

înaintea ochilor și se aiba curagiul de a lupta totdeauna cu armele științei și ale dreptății contra influențării și a lucrărilor stricăcioase.

Noul episcop va trebui să aibă mână de fer*) spre a putea ținea bine în mâinile sale frânele guvernării; să nu plece după pofta preștinilor și nepreștinilor, ci numai după ceea-ce îi dicteză mintea sănătoasă, morala și interesele turmei sale.

Urmază din aceste, că noul arhieru trebuie să aibă simț și inimă pentru astuparea multelor neajunse ale diecesei întregi; să aibă înțelepciunea împreună cu energie; să fie independentă de orî ce influența și să nu fie »homo primae informationis«. Trebuie să fie înainte de toate drept în toate acțiunile sale, fie vorba de amic, orî neamic, și în urma să fie încungiurat numai de barbați de aceia — atât în consistoriu cât și în sinod, cari tot asemenea au simț și rîvna, și sînt gata a aduce jertfe pentru cauzele noastre publice eclesiastice.

Calități eminente cautăm noi, cei ce dorim a inaugura o era nouă în diecesa, în persoana noului episcop, fie el unghurian, banațen orî ardelean, tiner orî betrân, pentru noi este tot una, numai să se măsore cu cumpena drepta amicului și neamicului, să se îndeparteze, săbiciuiescă pre cei ce-i va cunoște de egoiști și vînațori ai intereselor private în acțiunile noastre constituționale bisericești.

Dacă vom fi norocoși a putea alege un astfel de episcop, atunci spiritul cel bun, învapaerea pentru interesele diecesei noastre, și jertfele laudabile materiale, ce le a aflat fericitul Popasu la Brașoveni, vor reînvia și în diecesa Caransebeșului, se vor ridica și aicea cu timpul lucrări monumentale pentru înaintarea culturii în întreaga diecesa. El va fi chemat a stăpâni și a conduce destinele poporului catra progres.

Sperăm, că sinodul cel mai de aproape al diecesei Caransebeșului, când se va întruni la actul de alegere al episcopului, va ști să se înalțe la culmea ponderoasei sale misiuni, și

punînd la o parte spiritul de partidă și de personalități, nu va perde din vedere, că prin alegerea unui barbat apt va depune pe mult timp în mâni bune sôrtea și viitoriul întregului cler și popor din diecesa.

Biografia fericitului Episcop Ioan Popasu.

(Tradusă după Romänische Revue).

Romänische Revue în fascicula sa III pentru luna lui Martie a. c. aducînd protretul bine nemerit al fericitului Episcop, în bibliografia lui, ce o publică, sînt unele episoade mai puțin cunoscute din viața în Domnul adormitului. De aceia publicăm și noi această biografie în traducere română. Ea sună:

Episcopul Ioan Popasu s'a născut în Brașov în 20 Decembrie 1808 și el aparține unei familii venite din România. A ceti și a scrie a învățat dela un meștru al său, deoarece pe atunci în Brașov o școlă românească exista numai după nume. El frecventă apoi școlă grecească, la care i-si însuși perfect limba grecească cea nouă. Studiile gimnasiale le-a absolvit la gimnaziul evanghelic din Brașov și la cel rom. catolic în Sibiu, cele filosofice la liceul rom. catolic în Cluj până la anul 1832. În anii următori i-si continuă studiile sale la Universitatea din Viena ca ascultătoriu al facultății teologice ca aluma în alumneul de atunci c. r. După ce Ioan Popasu termină cu succes splendidele sale, se întorse în patrie, unde Episcopul de pie memorie al Ardealului Vasiliu Moga, carele se convinsese de facultățile cele extraordinare ale tinerului Popasu, l'a numit de secretariu chirotonindul în 9 Martie (în ziua celor 40 de martiri) 1837 întru diacon și patru zile după aceea întru presbiter. Nu mult după aceea fu ales, întărit și instalat ca parochia biserica sântului Nicolae din Brașov. În luna lui Mai a anului 1837 a fost denumit de protopresbiter al tractului al doilea și mai târziu în Iunie 1838 al tractului prim al Brașovului. La anul 1840, decidînd înaltele locuri strămutarea semnelor (aquilaelor) și a cordoanelor confiniare imperiale peste cele 11 comune ale Branului, ce aparțin astăzi comitatului Făgăraș, și incorporarea lor totală cu Transilvania: protopopul întăiu al Brașovului fu onorat din partea comisariului regesc Bedeus și a comandantului suprem militar al Transilvaniei Wernhard cu misiunea de a descoperi locuitorilor acestor comune voința pre înaltă pentru strămutarea emblemelor confiniare. Popasu, eșind în fața locului, prin o cuvîntare convingătoare știu a limisci spiritele iritate. Succesul acesta atrase încă de atunci atențiunea regimului țerei asupra lui.

Dela anul 1843 încôce îl vedem apoi lucrînd neobosit pentru întrunirea școlilor comune bisericești române din cetate cu acele ale bisericii sântului Nicolau din suburbiul Scheii. Reesînd a înfrăți aceste două comunități bisericești, la propunerea sa, să cumperă grădina din Gröver în Brașov cu prețul de 4400 fr. c. m., mai cu sêmă din contribuiri benevole ale fruntașilor dișelor două comune,

*) Lumea a început să dea în dos mîna de fer, și să se conducă mai mult de lumina minții și de căldura inimii, decît de alte forțe personale. Altcum noi în articolul stimabilului d. deputat sinodal sub »mîna de fer« nu înțelegem despotism, ci energie, și astfel consimțim cu d-sa.
Redacțiunea Teleg. rom.

și spre acest scop a conferit și densus o sumă de 500 fl. destul de însemnată în timpii de atunci.

Pe locul acesta se află astăzi așezat un gimnasiu complet român, împreună cu școlile populare de ambe sexele și cu școle reale și comerciale.

Am trebui să scriem o istorie lungă, dacă am voi să atingem fazele singulare ale înființării acestui edificiu monumental, carele este astăzi fala cetățenilor români din Brașov și care este cea mai învederată și nelucuitore probă despre nisnițele îndreptățite spre cultură ale populației române din această țară.

Când i-a venit în minte protopopului Popasu, ca să înființeze o școlă pentru țiganii (musicanți, cârpași de cisme etc.) din suburbiul Brașovului numit Blumena, pentru-ră și țiganii acestia, după părerea lui, erau capabili de cultură, totă lumea în Brașov în conversațiunile zilnice făcea glume și ridea asupra acestui plan al lui. Neobositul protopresbiter nebagând în samă sarcasmele unora și altora totuși înființă școlă și nu a întrelăsat a merge în persoană la primul examen al copiilor acestor omeni, pe atunci și încă în parte și acum desconsiderați și uitați de totă lumea. Originalii noștri suburbiași, cărora nici prin minte nu le a fost trecut, că și ei ore-când vor fi în stare să scrie și să citească, își arătară nemărginita lor stimă către protectorul lor providențial prin aceea, că cu ocaziunea primului examen decorară frumos localul școlii și ca semn al acelei mai adânci mulțămite pusese ră pe masa presidială 2 plosci mari cu vin vechiu bun. Popasu, cunoscând caracterul poporului acestuia și priceperea lui de a onora pe cineva, n'a aflat nici o contradicere între distincțiunea descrisă și între actul cel serios al ținerii primului examen, care suceso foarte bine și protopopul Popasu în cuvinte căldurose laudă zelul suburbiașilor noștri și îi îmbărbată a stărui pe calea începută. Protopopul Popasu cauta adecă a desvolta puterea latentă a poporului din el însuși prin lucrare succesivă, dar continuă și pozitivă.

Nu mai puțin plină de jertfe, nestrămutabilă, conșcie de scop și perseveranță i-a fost activitatea lui pentru înființarea gimnasiului românesc cu 8 clase din Brașov. Un număr considerabil de neguțători români brașoveni aveau pe atunci în mâinile lor negoțul cu orientul. Cătră acești neguțători se adresă protopopul Popasu, pentru ca să procure mijlocele necesarii la clădirea edificiiului monumental. Numai zelul lui neadormit, facultățile lui oraterice extraordinare și cunoscințele lui exacte ale nisnițelor interne ale poporului român au putut învinge toate greutățile și pedecile și a să acomoda ambițiunei, pretensiunilor de dispunere, indiferentismului și altor nenumărate însușiri mici și mari ale temperamentului singuraticilor. Cu o devoțiune adevărat apostolică a căutat el să încăldescă inimile cele la început impetrite și aplecate numai spre negoț ale cetățenilor brașoveni pentru scopul său cel nobil.

În anul 1851 s'a pus fundamentul. Comitetul parochial ținut sub presidiul protopopului Popasu a fost subscernut spre aprobare Consistoriului actele înființării gimnasiului împreună cu planul grandios al construirii. Consistoriul înse provocă pe comuna bisericăscă, a arăta înainte de toate esistența fondurilor necesarii pentru constru-

rea și susținerea gimnasiului, înainte de ce s'ar putea da aprobarea. Metropolitul Andreiu Baron de Șaguna în urma necentenitelor ursorii ale protopopului Popasu se vedu silit a călători la Brașov pentru de a erua starea lucrului și protopresbiterul Popasu n'a putut arăta alta decât voința sa nobilă. Dar întrîna folosindu-se de presința Metropolitului influință asupra cetățenilor și în cel mai scurt timp se adunară mi și se începu clădirea edificiiului. O sumă de lucrători oferiră lnerul mânilor lor gratuit la clădire. Acum erăș ocărau pe protopresbiter, că localele de învățământ ar fi prea mari și că edificiiul în preț de 120.000 fl., clădit așa dicënd din nimic, ar trece peste trebuințe.

Dar dupăce se împopulă institutul și deveni din an în an tot mai cercetat (în anii dela 1870 încöce frecuentarea s'a înmulțit până la 800 studenți), se probă ulterior prevederea protopopului, deörece localele abea puteau să cuprindă scolarii.

După acestea alt necas. Din micul fond nu puteau fi salariați profesorii. Popasu întreprinde noue colecte și vine de timpuriu într'ajutoriu gimnasiului. Pe un loc liber lângă gimnasiu s'a clădit un alt edificiiu, ce represintă astăzi 80.000 fl. O societate de neguțători români brașoveni înființă la persuadările protopopului lor o bae de aburi. Întreprinderea n'a succes bine și protopopul îndemără pe întreprindători a ceda edificiiul fondului gimnasial. Floria școlilor primind în posesiune acest edificiiu îl adoptă mai corespundătoriu necesităților și această bae alimentoză astăzi fondul gimnasial cu un venit anual curat de 3000 fl. Fondul gimnasial administrat astăzi de eforie se suie peste o jumătate de milion, și așa acest aședământ cultural se vede a fi ascurat pentru viitorii.

Dela anii 1850—1862 ș'a încordat protopresbiterul Popasu toate puterile sale pentru organizarea instrucțiunei publice în protopresbiteratul seu, înstituiind și conferințele învățătorești, ale căror influință binefăcătoare recunoscută în genere, conferințele învățătorești fură introduse în întreaga Metropolie.

În epocala adunare a Românilor din Transilvania, ținută la Blaj în primavéra anului 1848, luă și dñsul parte, și'l vedem ales între secretarii adunării, apoi membru al deputațiunii însărcinate cu subșternerea petițiunii gravaminale și a concluseror adunării la prefnaltul tron. Împreună cu neuitatul nostru literat Ioan Maioreșcu, A. Tr. Laurian și I. Bran de Lemény, călătorind la Innsbruck în Tirol, unde se afla pe atunci curtea imperială ca deputațiune premergătoare predară Maiestății Sale Imperatului și Regelui Ferdinand cel bun menționata petițiune.

Reintors în Transilvania, comitetul permanent național erăși îl trãmise, împreuna cu A. Tr. Laurianu, în 20 Dec. 1848 la curtea imperială. Călătorind sub deosebite pericle de viață prin folosul confniui militarui, ca și cale mai secură pe acele timpuri, cu care ocaziune vedu și trecu mai înainte prin acele părți ale Bănătului, în cari mai târziu a păstorit ca episcop 24 de ani, — ajunse în Viena și întrunindu-se cu ceilalți deputați români din Ungaria, Bănăt și Bucovina așternură cu toți în numele tuturor Românilor din Austro-Ungaria la Olmütz în Moravia,

Majestății Sale, acum domnitoriului Imperat și Rege Francisc Iosif I. petițiunea, în care se aflau formulate dorințele Românilor, și între cari a fost și restituirea străvechei Metropolii ortodoxe române.

În anul 1863 intrând în clerul monahal, fu înaintat la demnitatea de arhimandrit și președinte al consistoriului răsăriten român transilvănean în absința episcopului diecesan; apoi fu numit regalist al dietei transilvane, care în anul 1864 îl alege deputat la senatul imperial austriac, unde în 6 Iuliu 1865 îl ajunse numirea preînaltă de Episcop al reînființatei eparhii române a Caransebeșului, după ce fusese ales și propus pentru această demnitate de către sinodul episcopesc al metropoliei române ortodoxe pentru Transilvania și Ungaria, restaurată prin rezoluțiunea regescă din 24 Dec. 1864.

După-ce în serbătorea adormirii maicei Domnului în anul 1865 fu chirotonit de Episcop în biserica cea mare din comuna Reșinari, lângă Sibiu, prin nemuritoriul arhiepiscop și metropolit Andreiu Baron de Șaguna, cu asistința Pr. S. Sale Episcopului de atunci al Aradului Procopiu Ivacicovici, către finea aceleia-și luni August, călătorind în diecesa sa nu mult după aceea s'a introdus serbătorește și instalat în Caransebeș cu mare pompă în scaunul episcopesc, de către Episcopul Aradului susnumit ca mandatariu metropolitan și generariul Anton Benko de Boinik, ca comisariu împărătesc, și așa primi densus ocărârea nou createi diecese a Caransebeșului.

Aici îl așteptă pe creatoriul de odinioară al gimnaziului din Brașov o problemă într'adevăr titanică. La sosirea lui în Caransebeș a aflat numai o reședință veche ruinată, o mără și 21 de jugere de pământ.

Împresurat de rămășițele domniei unei ierarhice străine poporului, ajutorat numai de voința cea bună a unui popor însetat de cultură, Episcopul Ioan Popasu în anii scî deja înaintați se supuse unei lucrări urieșe. El creă institutul teologic în anul 1865, pe care îl organiză de nou și îl provădu cu puteri didactice, crescute pe speșele lui în Lipsca și mai târziu în Cernăuț. El s'a supus multor fatigii și neplăceri, spre a putea aduna mijlocele pentru cumpărarea unei reședințe episcopesci. S'a mai cumpărat și alt edificiu diecesan cu prețul de 10.000 fl., în care sînt așezate cancelariile diecesane și care nu de mult a fost reedificat prin arhitectul Adrian Diaconovici și este unul dintre cele mai frumoșe edificii ale orașului.

Urmând chemării sale providențiale de a lumina poporul, grija cea dintăiu și cea mai încordată a sa a fost, de a rēdica învătămēntul popular. S'au dat stipendii pentru frecventarea celor mai renumite seminarii pedagogice din Germania, și în acest mod s'a putut înființa în anul 1876 institutul pedagogic diecesan și provădea cu puterile didactice corespundătoare.

Opera luminării poporului românesc din Bănat începută de nemuritorii ei apostoli Diaconovici Loga și Constantin Ioanovici a căutat demnul lor următoriu și noul întemeietoriu al școlilor române din Bănat a o apropia de perfecțiune prin reforme afund tăietore. El a înființat și reunirea învătătorilor din diecesă gr. or. română a Caransebeșului. Pentru de a da ocașime învătătorilor mai

înaintați în etate de a cunoșce organizarea școlilor la poporele cu o cultură modernă, și pentru-ca ei sē se pōtă iniția sistematic în metodu modern de învătămēnt, Episcopul Popasu la un an după sosirea sa în diecesă adevă în anul 1866 a introdus așa numitele conferințe învătătoreșci, la cari au a participa în mod obligatoriu în tot anul în luna lui August toți învătătorii din un tract protopresbiteral. În aceste conferințe sînt supuse unui studiu fundamental și unei esercitări practice cestiunile de metod ale singuraticelor obiecte de învătămēnt ale școlii populare. Puteai vedea adese ori pe căruntul Episcop elaborând și singur instrucțiunile și petrecēnd în persōnă de dimineața până sēra tārdu în societatea învătătorilor adunați conluerând cu cuvēntul și cu fapta fără de a obosi.

În anul 1886 a esoperat un conclud sinodal pentru înființarea unei tipografii diecesane, ce o și realiză.

Rēmāne a mai aminti pe urmă refusarea sanționării preînalte a alegerei lui de următoriu al lui Șaguna. Actul acesta caracterizează forțe bine referința dintre activitatea Episcopului Popasu și dintre nisuințele politicei noastre de stat. Popasu a luat parte și s'a distins și în deputațiunea bisericeii gr. or. române contra legii școlilor elementare și medii.

Popasu a dat tot, ce a avut, el afară de prosperarea și iubirea poporului sēu pentru sine n'a agonisit nimic. De aceea el a fost mai din nainte sērac și a murit sērac.

Necrologuri din diare.

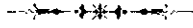
Biserica ortodoxă română din Bucuresci serie :

Episcopul Ioan Popasu a păstorit cu cel mai mare devotamēnt turma cuvēntătore, mult încercată a ortodoxilor creștini din Transilvania*) timp de 24 ani și la 5 17 a lunii Februarie 1889 a trecut către Domnul, unde-și va primi rēsplata bine-meritată a ostenelelor sale. Prea Sfințitul Ioan Popasu si-a căștigat merite mari în Ierarchia Bisericeii Transilvanice**) prin neadormita veghiare și preocupare de a găsi mijlocele posibile, spre a îmbunătăți sōrtea intelectuală, morală și materială a păstoritiilor scî, lucru, ce a și realizat în cea mai mare parte. A rădicat nivelul cultural, și prin acesta cel moral al clerului și poporului diecesei Caransebeșului, pentru care cuvēnt toți Romāniil îl respectau ca pe un stălp tare și sprijin neîndoios al naționalității lor. A înființat un Seminarium pentru cultura specială a Clerului ortodox din Eparhia sa; a luptat cu bărbăție și fără preget la nevoi și cumpeni grele pentru conservarea Romānismului, ca și a Ortodoxismului. A fost un brav succesori al Metropolitanului Șaguna. Avea inimă romānescă și luptă pentru Romāni, pentru-că se trāgea din o veche tulpină a stejarului românesc *Maior****). Avea suflet creștin ortodox, convins în sfințenia și adevărătatea învătătorei ortodoxe: pentru-că șcia că numai prin ortodoxism se mai pōte sustinea ne amestecat și ne alterat, între atâtea popore variate din Imperiu Austriac, unitatea și conservarea nēmului sēu românesc. S'a căștigat dar cu

*) Înțelege: Ungaria proprie și Transilvania. Frații noștri de peste Carpați cānd este vorba de Romāniil de dincoace de Carpați totdeuna gāndesc numai la cei din Transilvania. Ei ită, că Romāniil ortodoxi răsăritei au în Ungaria proprie cele 2 Episcopii a Aradului și a Caransebeșului safragane Metropoliei din Sibiu în Transilvania.

**) În Domniul adormitul Episcop a fost numai înrudit cu familia Maior, mai tārdu Maiorescu, dar nu se trage din această familie. Muma Ministrului actual de culte și instrucțiune publică din Romānia, a Dlui Titu Maiorescu, a fost sora fericitului Episcop.

drept cuvânt dela ómenii și fiii sei laude meritate; ér dela Dumneđu cunună nevestejită; căci în lume s'a luptat ca un brav ostaș a lui Christos, și trecënd dela noi nu-l așteptă decât a-și primi respłata muncii sale devotate și îndelungate. Fie-í numele verinic amintit între Români. — Urmézi apoi descrierea morții, a înmormențării și a diferitelor manifestățiuni de recunoștință și condolință în interes istoric după „Fóia diecesană“.

Adresă de condolință

cătră Consistoriul eparchiei Caransebeșului.

Consistoriul gr. or. din Oradia-mare.

Nr. 140 Pl. 1889.

Venerabile Consistoriu!

Subsemnatul Consistoriu întrunit ađi în ședința plenară, adéne mișcat de regretabila pierdere îndurată nu numai de sorora diecesă Caransebeș ci de biserica și naținea întrégă, prin mórtea binemeritatului Archieren *Ioan Popasu*, antâiul Episcop al diecesei de Dumneđu scutite, vine a Vê comunica cele mai sincere și loiale simțeminte de condolință. Perderea este comună și cu toții o simțim de o potrivă, căci mult regretatul a fost unul dintre întemeiătorii culturii noastre naționale și a fost unul dintre cei mai valoroși anteluptatori ai mult certatei noastre biserice naționale. Între împregiurările actuale atât diecesei înmediat atinse cât și noue tuturor ne servese de mângăere credința firmă, ce o avem cu toții deoparte în înțelepținea factorilor chemați și în special a reprezentanței diecesane, de altă parte în continua lucrare a Venerabilului Consistoriu eparchial gr. or. român din Caransebeș și a prevedinței divine, prin a cărei cooperare alesul în scaunul veduvit sperăm, să fie unul dintre cei mai distinși bărbați ai bisericei noastre naționale, carele prin virtuțile sale nobile să fie demn predecesorului seu binemeritat de biserică națione și patrie. Provedința să ajute! Cu stimă și iubire frățească. Oradea-mare din ședința plenară, ținută în 27 Faur (11 Martie) 1889. Consistoriul eparchial gr. or. oradan *Garril Nelen* președinte substitut. *Nicolau Zigre* secretariu.

Recepte contra sêrăciei.

(Fime.)

Când tractăm despre industria de casă, trebuie să ne îndreptăm privirea la femeia, carea în urma chemării sale ca purtătórea economiei de casă este avisată a se ocupa cu feliurite lucruri de mână. O femeie harnică, care să află la înălțimea chemării sale, gătesce singură îmbrăcăminte pentru tótă familia și prevede casa și cu alte lucruri de mână trebuincioase în economia de casă.

Binecuvântată de Dđen și fericită este acea familie, în carea femeia ca soție și ca mamă își află bucuria în cercul restrins al familiei în împlinirea cu scumpătate a chemării sale. O femeie ca aceșta în parte frățește cu bărbatul sarcina vieții conjugale, chivernisind bine agonisitul bărbatului și conlucrând la întemeierea unui viitorii fericit pentru copilașii sei.

Avem în ziua de astăzi o mulțime de exemple, care ne arată, că la ce nenorociri mari au ajuns unele familii ales de inteligenți din vina femeiei crescute reu și aceste exemple sânt cauza de mulți

tincri să feresc de a încheia căsătorii și multe concóne îmbătrânesc cu dorul măritișului.

De aceea ar fi bine, ca părinții să deé o creștere mai casnică fetițelor lor, avënd între mijlócele de creștere locul de frunte să-l ocupe economia de casă, ca așa cu timpul fetele se pótă deveni soții și mame bune, care singure știu să sêvêrșască lucrurile, ce se cer în economia casei.

Dacă pentru fiecare femeie e de folos, ca ea să scie purta economia casei, atunci aceșta pentru preotesele și învățătoresele noastre, cari au să fie cele dintâii economice în comună, este o condițiune tot așa de indispensabilă ca pânea în traiul vieții.

În ziua de astăzi ómenii saii obicnuit ca pentru orí ce reu și nesciință, ce se arétă la poporul din comuncle rurale, să învinovătescă pe preot și învățatoriu. Dar după părerea mea nu totdeauna și la tóte pótă vina preotul și învățatoriu. Să nu uităm, că în viața socială în privința creșterii și punerei temeliei la viitoriul generațiunilor, vițóre femeia contribué într'o măsură chiar mai mare decât bărbatul. Apói tótă rënduiala din casă, bună sau cum e, cade în socotéla femeiei.

Avem exemple, că un preot investit și cu sciință și cu zel pentru binele poporului incredințat conducerei sale, sêvêrșese lucruri mari în comuna lui: rēdică biserică și școlă pomposă, abate poporul dela vițuri rele, îl îndemnă la lucru etc. și când el tate aceste le sêvêrșese ca adevérat apostol al nemulțimii sei, acasă la sine domnesce disordine: nu se scie când e dejunul, prânzul și cina, în casa e necurățenie, grădina este neglēsă și în economia casei e o adevérată pradă. Bictul preot, care predica necurmat poporului seu despre ordine, curățenie și cruțare, trebuie să se umilēscă și să se rușineze când întră în casa sa proprie. Și pe cine să învinovățim pentru această stare deplorabilă, nu dar că pe preotésa, căci de s'ar sfărma tot bietul preot, la el acasă nu pótă face rënduială, căci femeia îi stă în cale ca un bolovan. Și ce nenorocire mare este pentru o comună a avea o astfelu de preotésă, care nu-și scie împlini misiunea cea înaltă!

Sé îngrijim dar ca pe lângă preoți și învățatori harnici să creșcem și preotese și învățătorese harnice, care în tótă privința să pótă servi de model celorlalte femei din comună și dela cari să pótă învăța țerancele noastre o economie de casă rațională.

Damele române de un timp încóci desvóltă un zel laudabil întru adunarea de fonduri pentru înființarea școlilor pentru creșterea fetițelor române. Scopul aceșta este măreț, dar să pótă realiza numai într'un timp fórte îndepărtat și datorința noastră este ca cât mai erënd să facem ceva pentru creșterea femeiei române.

Reuniunile femeilor noastre ar face un mare bine causei naționale, dacă cu mijlócele de cari dispun ar înființa cât mai curënd prin diferite centre românesci ateliere saii școle pentru lucruri de mână

femeiesci cu internate, în care fetițele, cari au absolvat școala elementară se învete diferitele lucruri de mână, fiertul, spălatul și călcatul, legumăritul etc. Cu deosebire fiitōrele preotese și învățătorese ar trebui să absoluteze astfel de cursuri practice, ca să-și câștige calificățiunea necesară pentru de a putea deveni preotese și învățătorese harnice.

Astfel de ateliere cu internate s'ar putea înființa în timpul cel mai de aproape, fiind că la acesta nu se recer spese așa de mari ca la școlile mai înalte de fete: o zidire și ajustare simplă este totul ce ar avea de a se acoperi din fondul reuniunilor femeilor, spesele cu dotarea instructorilor s'ar putea acoperi din vinzarea lucrurilor de mână produse în respectivele ateliere, ăr pentru viptul elevelor ar avea să solvescă părinții sume mai modeste.

Fetele crescute în astfel de ateliere devenind preotese și învățătorese în timp de ărnă ar putea și ele deschide ateliere pentru instruirea fetițelor de țărani în lucruri de mână și pūrtarea economiei de casă. Folosele astorfeliu de ateliere le va înțelege ori și cine.

Cu privire la industria de casă s'ar putē scrie foarte multe, dar scopul meii este numai a areta mijlocele, de cari ne-am putē folosi la vulgarisarea industriei de casă, de aici încolo fie-care le va ști, că de ce lucruri are trebuințe comuna sa și pentru cari articole de industrie de casă sūnt date și condițiunile de prosperare.

Voișe numai a mai descrie folosele mari materiale și morale, ce ar resulta pentru poporul nostru, dacă el s'ar deprinde în o mēstră mai mare cu industria de casă. Dic ar resulta folose materiale mari, căci la sēvirsirea celor mai multe articole de industrie de casă s'ar putē întrebuința tōte puterile fizice, chiar și acelea, care pentru ocupăciunea economiei câmpului sūnt prea slabe. Starea anormală de astăzi, ce domnesce în unele familii, că la lucru sūnt puțini, ăr la mănecare mulți ar înceta, căci atât bătrânii, cât și copiii s'ar afla ocupăciunile lor potrivite și fiecarele ar putea sē-și valorizeze puterile sale, și sē câștige ceva cât de puțin pentru casă. Apoi timpul lung de ărnă economul nu ar fi nevoit al petrece în lenevire și alte păcate strēns legate de lene, ci s'ar ocupa cu industria de casă. Sporiul în averea economilor nostri ar cressce vēdēnd cu ochii. Dar și mai mare de cât acesta ar fi sporiul moral ce l'ar face poporul nostru prin aceea, că ar avea ocupăciune continuă. Spre dovedirea acestei afirmațiuni amintesc, că într'un oraș din Șvedia, în care sē lătișe vițiuul beției într'un mod îngrozitoriu, care vițiu nu sē mai pōte combate nici cu reuniunile de moderare, prin introducerea industriei de casă și după abea cinci ani, numărul birturilor au scădut dela 60 la 16.

Pe cel ce s'ar îndoi despre adevērul constatat prin statistică, îi rog, ca sē-se examineze pe ei în-

suși și apoi sē deē responsul la întrebarea: este ăre cu puțință, ca omul sē pōtă sta cu țilele, ba chiar cu lueele fără de a avea vre-o ocupăciune corporală sau spirituală? Nu, dar, că mâinile și piciorile pretind a fi aduse în mișcare în virtutea boldului firese, cu carele l'au înzestrat pe om creatorul atunci, când l'au osēndit ca în sudōrea feței sale sē-și agonisescă până cea de tōte țilele. Dacă omul nu are ocupăciuni folositoare, atunci el vrēnd nevrēnd este împins spre așa distracțiuni în lucruri ce adese-ori sūnt numai spre stricarea lui. Birturile cu beuturile lor amētitoare, jocurile hazarde și musica, care țin pe om în o continuă agitațiune, sūnt acele locuri, unde alērgă ămeniū fără de ocupăciuni, spre așa procura momente lipsite de muștrarea consciinței, că trāesc pe lumea acesta, fără vreun scop mai înalt. Te rog stimate cetitoriule, vino cu mine, sē cercetăm birturile unui oraș, ca sē facem cunoșcința ăspetilor lor regulați, așa numiților „Stammgäste“. En privesce colo la masa cea rotundă! patru indiviđi cari jōbă farbă, ei tōți patru trāesc din rentele lor și n'au nevoie a lucra în rēnd cu cealaltă muncitori. Colō la cealaltă masă șed nisce tineri goi de speranțe, ce nu se pot împăca cu pāharul plin, ei aici își chețuesc banii și țilele. Dincolo un nemulțamit cu sōrtea sa, carele unica mănăere în pāhare o mai află. Oficiantele, comerciantele și industriașul sērguincios, cine își ia cafēua, privescē prin țiare, schimbă vre o câteva vorbe cu cunoștinții sēi, apoi își ia pālăria și sē duce.

Din tōte acestea sē tragem învățătura, că ocupăciunea te feresce de birt, ăr lipsa de ocupăciune te mână la birt. Să ne mai mirăm noi de economii nostri dela sate, că dēnsii cercetēză birturile cu atāta sete, când ei mai multe luni din an sūnt lipsiți de ocupăciune? Vara când economii sūnt ocupați cu lucrarea pământului, birturile sufer de golētate.

La bunăstarea unui popor, pe lângă o economie și industrie înfloritoare, sē mai recere comerciū înfloritoriu, fiindcă numai prin mijloēcirea comercianților își pot economii și industriași desfăce și valora produsele lor. De sine sē înțelege, că pentru-ca sē pōtă prospera economia și industria națională sē recere, ca sē fie sprijinită de comercianții naționali, cari sē aibe bunăvoința de ale proteja, nu numai ale esplota.

Pentru ca sē putem cresce contingentul recerut de comercianții români, preoții, învățătorii și comitetele parohiale ar avea sē îngrijescă, ca pentru fiecare comună română sē-se crescă comercianții români, cari sē-se așede în comune. Cu deosebire am recomanda preoților și învățătorilor nostri, ca sē-și deē copiii la învățarea comerciului, care este foarte rentabil și la care între împrejurările de astăzi sūntem chiar avisați.

Cu atāta numai n'am făcut de ajuns pentru dezvoltarea comerciului național. În țina de astăzi

pe toate terenurile și cu deosebire pe cel comercial, să recere studii și cei ce sînt cu pregătiri mai bune es învingători din resboiul de concurență ce-l poartă comercianții între sine. Deci și pe terenul comercial trebuie să avem o sîmă de indiviți cu studii comerciale mai înalte, căci numai cu sprijinul științei acestora vor putea comercianții noștri de pe la sate cu mai puține pregătiri, să susțină lupta cu comercianții străini.

Astfel de comercianți cu studii comerciale mai înalte să-i creștem în cas de lipsă cu stipendii din fundațiunile noastre pe la academiile de comerț. Pe acești tineri comercianți, după ce își vor fi însușit cunoștințele comerciale, atât cele teoretice, cât și cele practice, să-i aședăm prin orașe cu împrejurime românească, apoi să-i sprijinim cu mijloace de bani, ca să poată deschide prăvălii mari, mai ales pentru trebuințele sătenilor. Sprijinirea aceasta s'ar putea face în felurite moduri d. e. prin căsătorie cu fete avute, prin însoțirea comerciantului român cu alt român cu bani, făcînd o firmă, prin procurarea capitalului de lipsă pe calea însoțirii mai multor români, făcînd o firmă pe acțiuni și în fine prin deschiderea creditului de lipsă la institutele noastre de bani.

După ce ne va fi succes a aședa pe la orașe comercianții români de lipsă și ai prevedea cu capitalul recerut, atunci să îngrijim, ca să stabilim între acestea și între comercianții români dela sate o legătură strînsă pe baza sprijinirii reciproce. Comercianții dela sate ar avea să-și procure marfa lor dela cei dela orașe, ăr acestia ar avea să facă comercianților dela sate toate înlesuirile posibile, dîndu-le marfă cu prețurile cele mai moderate și acordîndu-le și credit. În chipul acesta, atât comercianții noștri dela orașe, cât și cei dela sate ar fi asigurați de efectul ruiuătoriu al concurenței comercianților străini, cari astăzi predomnesc piațele.

* * *

Am atins pe scurt mijloacele cu cari cred, că am putea combate sîrăcia la poporul nostru. Onorații cetitori s'au putut convinge, că părerile mele espuse nu sînt nisce concepțiuni mari, ci nisce păreri modeste, ce staî în strînsă legătură cu starea noastră socială și materială în care ne aflăm noi românii, dar cred că sînt reale și se pot executa chiar și între împrejurările noastre.

Dacă fiecare inteligent român va fi pătruns de nobilul dor de a ajuta poporul său, ca să poată eși din miseria, în care se află el astăzi și va lua asuprași sarcina apostoliei, jertfind spre binele și fericirea neamului său o părticică din averea lui spirituală și materială, atunci într'un singur deceniu idealul nostru, bunăstarea și fericirea poporului, ar lua trup și ar deveni o realitate. Și să poată că un inteligent român, în peptul căruia bate o inimă curată, să nu-se încălădască de speranța, că-și va putea vedea mai mulțămît și mai fericit neamul, din care

face parte de cât cum este el astăzi? Eu nu pot crede una ca acesta, căci sînt convins, că dacă s'ar pune în lucrare un program bine chipzuit, de după care ar avea să-se lucre la întemeierea buneistării a poporului român, tot românul inteligent cu cea mai mare bunăvoință și-ar oferi serviciul său.

Și ce lucruri mari s'ar putea îndeplini, dacă fiecare inteligent ar lucra măcar numai în comuna sa pentru realizarea mărețului scop. Fiecare inteligent ar putea să producă numai în comuna sa și să devină mîntăitoriu ei. Dar cu acesta încă nu ne-am ajunge scopul, dacă întreaga lucrare nu ar fi condusă într'un mod concentric și uniform după un plan binestatorit și dacă nu ar fi supravegheată de o autoritate oșeși-care. Acest rol important să cavine autorităților noastre bisericesci, cari au un interes vital la promovarea buneistării a credincioșilor ei, atât din punctul de vedere moral, cât și material. Și nimic n'ar fi în stare a reda fețelor noastre bisericesci acea vață și încredere înaintea credincioșilor în măsura, ce o aveau mai de mult, ca tocmai va interesare ce ar arăta o față de durerile și lipsel materiale ale credincioșilor lor. Pentru ajungerea acestui scop nici un sacrificiu nu este prea mare. Atunci când se lucră la crearea condițiunilor buneistării credincioșilor, să nu stăm la îndoelă nici pe un moment, ci dacă e lipsă să sacrificăm și crucea din urmă, pentru că acea biserică, care are credincioși cu bunăstare materială și mulțămîți nu poate să fie sîracă.

Inteligența noastră încă trebuie să sprijinescă din toate puterile lor mișcarea ce tinde la îmbunătățirea stării materiale a poporului, din care face parte, pentru că inteligența trăește și pere dimpreună cu poporul. În ziua în care poporul nostru a încetat de a mai fi un factor în țară și în societatea omenescă, în acea zi preoții, învățătorii, advocații, medicii și alți inteligenți români încă vor înceta de a mai fi.

Traian Barzu.

Variatăți.

În Dumineca viitoare 19 (31) Martie se împlinesc șese săptămîni dela adormirea în Domnul a bunului Episcop Ioan. Pietatea creștină cătră cei răpaușați au introdus încă din vechime laudabila datină, că la șese săptămîni, la o jumătate de an și la anul dela răpaușare se înalță rugăciuni în biserică pentru odichna sufletelor celor mutați dela noi. La acest us vehiu venerabil atragem și noi atențiunea cercurilor competente din diecesă.

Personale. Escelenția Sa I. P. S. Domn Archiepiscop și Metropolit *Miron Romanul* împreună cu Prea Sînția Sa Domnul Episcop al Aradului *Ioan Meșian* s'au aflat în zilele prime ale săptămînei trecute în Budapeșta spre a conduce respective participa la ședințele reprezentanței fundațiunei lui Gozsdu. Escelenția Sa I. P. S. Metropolit a fost primit în audiență decătră Majestatea Sa Regele *Joi* în 9 (21) Martie a. c. — Dlu General-major *Teodor Seracin*, comandantul brigadei de infanterie Nr. 59 în Cernăuț, i-s'a oferit nobilimea în gradul de *cavaler* pe baza statutelor ordinului leopoldin, ce-l poșede pentru meritele lui căștigate cu ocaziunea expedițiunei în Bosnia.

Di notariu public Carol Susich se va afla în Orșova Sâmbătă și Duminică în 30 și 31 Martie nou. Avis celor ce au afaceri cu el.

Institutul pedagogic din Caransebeș. Inspectorul școlariu regeșc al Comitatului Caraș-Severin *Francisc Suttäg* a raportat comitetului administrativ comitatens, că la acest institut s'a ținut în decursul lunii Februarie a. c. examenile semestrale, la cari a asistat și el, și că progresul în general este acum cu mult mai favoritoriu, cu deosebire în învățarea limbii magiare se observă la acest institut din an în an o înaintare decisiv tot mai îmbucurătoare. Ce vor mai dice la acestea preținșii noștri aici, cari necontenit ne înmegrese?

Parastas. Din Rusova nouă (lângă Biserica albă) ni-se scrie: Ca pretudindenea atât în diecesă cât și în afară la toți românii de bine apunerea vieții nemuritorului Archiereu Ioan Popasu a produs o adencă consternațiune, tot așa și în inimile credincioșilor comunei noastre, cari condoliința lor o manifestară prin participarea grandioasă la solemnă liturgie și parastas oficiate în Duminică lăsatului de carne prin demnul paroch local *Ioan Pavlovici* ases. consist. cu asistința venerabililor părinți *Vichenie Balea* din Rusova veche și *Constantin Pausan* din Oena de Jos. Răspunsurile liturgice și funebrale la parastas le-a înfăptuit cu cuvenita pietate de non înființatul cor vocal al plugarilor din vecinată comuna Rusova-veche sub dirigința bravului corist plugar *Iosif Păuțiu* din Mărcina. Precisiunea executării armonioșelor compoziții dete și aci o eclatanță dovadă despre capabilitatea românului în cele culturale. Servescă acest succes obținut drept impuls spre progres atât bravului cor cât și neobositului său dirigințe, er zelosului părinte *Vich. Balea*, ca fundatorul corului, fie-i spre onore și bucurie! Noi însă cari asistarăm la acest serviciu divin ne-am depărtat cu folos îndoit, implinind un act de pietate față de prea bunul și primul nostru Archiereu român de o parte, er de alta încântându-ne de mângăierea sufletescă creată în inimile noastre. *Aureliu Novac* învăt. *Aureliu Berea* comerciant.

Rescumpărarea regalilor. Terminul pentru insinuarea pretensiunilor proprietarilor de regale după legea adusă a fost defit pe 31 Martie a. c. n. Guvernul însă s'a convins, că acest termen e prea scurt, ca proprietarii să-și potă recuira datele necesare în această privință, deci a aflat de necesariu a așterne dietei un proiect de lege, ca acest termen să se prolungescă până la finea lui Aprilie a. c. Acel proiect acceptat în casa reprezentanților, nu încupe îndoelă, va fi aprobat și în casa magnaților și se va prevedea cu preacnalta sancțiune.

Pensionați sânt învătătorii *Martin Lințu* din Goleț, *Ioan Toma* din Tincova, *Avram Nedici* din Oravița-română, *Ciprian Dancea* din Plugova, *George Tina* din Hodoș, *Dionisie Coruean* din Apadia, *Pavel Drăgan* din Rusova-veche, *Ioan Popescu* din Văliug (*Ferenczfalva*) și *Moise Mergea* din Naidaș, cră preparandul absolut. *Ioan Baderca* este numit de învătătoriu în Lapașnicel.

Cas de morțe. Episcopul greco-catolic de Criș (*Kreutz*) în Croația *Elia Hraniloci* s'a mutat la cele eterne în 4/16 Martie a. c. în al 39-lea an al etății, în al 13-lea al preoției și în al 7-lea al Archiereiei sale. Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

Bibliografie.

A doua carte de citire pentru copii și copile din anul al 2-lea de școlă întocmită de mai mulți prieteni ai școlii a apărut în editura *Librăriei Nicolae Ciureu* în Brașov. Tote drepturile rezervate. Sperăm a putea reveni cu o mică recenziune asupra acestei cărți didactice.

Concurs.

La școlă comunală elementară din Plugova en limba de învățământ romană și magiară este a se îndeplini postul de învățătoriu. Cu acest post sânt împreunate următoarele emolumente:

1. Salariu 200 fl.
2. 12 metri cubici lemne de ars.
3. locuință potrivită cu grădină.

Petițiunile recursuale provădute cu timbrul prescriș și compuse în limba magiară, adresate în Ministeriu ung. reg. de culte și instrucțiune publică sânt a se subșterne până în 31 Martie a. c. cal. n. la Comitetul administrativ al Comitatului Caraș-Severin în Lugos. În vătătoriu denumit este îndatorat a implini și datorințele de cautor după ritul bisericeii greco-orientale române.

Plugova, 13 Martie 1889.

[11] 2—3

Scaunul școlariu.

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de învățătoriu la școlă confesională gr. or. română din comuna *Hodoș* se eserie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „*Foia diecesană*”.

Emolumentele sânt:

1. În bani gata 88 fl. v. a.
2. 18'5 Htl. de grâu venturat.
3. 18'5 Htl. de cucuruz despoiat.
4. 3 jugere de pământ arătoriu.
5. Pentru scripturistica 5 fl.
6. Pentru conferințe 7 fl.
7. 32 de metri de lemne pentru foc.
8. Dela fie-care înmormântare 20 cr.
9. Locuință liberă cu un juger de grădină.

Doritorii a ocupa acest post au a-și trâmite recur-sele provădute cu documentele prescrișe și adresate comitetului parochial din *Hodoș* la oficiul protopresbiteral gr. or. român al Lugoșului până la terminul anunțat.

Hodoș, în 25 Faur 1889.

[10] 2—3

În conșelegere cu mine: *Dr. George Popovici*, m. p. protopresbiter.

Concurs.

În urma ordinațiunii cons. ddo 16 Februarie a. c. Nr. 110 B. se eserie concurs de nou pentru întregirea parochiei vacante de clasa III din comuna *Cerna* protopresbiteratul *Jebelului* cu termen de concurs până la finea lui Martie a. c. st. v.

Dotatiunea împreunată cu acēsta parochie se cuprinde din următoarele:

1. O sesiune parochială comasată constătătoare din 32 de jugere pământ arătoriu.
2. Stola după norma stolară provisorie aprobată de Sinodul eparchial Nr. 130 ex 1880.
3. Birul de fie-care casă 14 litre de grâu.
4. Cortel liber în casa parochială cu 2 chilii și cu grădină de 1 juger.

Cei ce doresc a ocupa acēsta parochie își vor subșterne petițiunile instruate cu toate documintele în înțelesul statutului org. și al regulamentului pentru parochii la D. protopresbiter tractual *Alesandru Ioanovici* în *Jebel* până la sus indicatul termen.

Competenții au a se infățișa în comună în vreo Duminică sau sērbătoare pentru de a-și arēta desteritatea în oratorie, în cântare și tipic.

Cerna în 19 Februarie 1889.

[9] 3—3

Comitetul parochial.

În conșelegere cu protopresbiterul tractual.

